

Побоченко Леся Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент,
Національний авіаційний університет,
Київ, Україна,
lesya.pobochenko50@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ В ГЛОБАЛЬНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглянуто сучасний стан тенденцій розвитку М&А процесів у глобальному бізнес-середовищі. Досліджено динаміку обсягів та кількості М&А-угод, регіональну структуру процесів М&А та топ – 15 країн у процесах М&А у світі. Проведено аналіз основних М&А-угод та галузевий розподіл злиттів і поглинань у світі. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку процесів злиття та поглинання в глобальному бізнес-середовищі. 2015 рік став рекордним як за кількістю, так і за вартістю М&А-угод, сума яких за рік налічувала 4,3 трлн. дол. США, а кількість становила 48 124 угоди. Щодо 2016 р., то темпи росту обсягів угод злиття і поглинання дещо скоротилися, але вже носили більш якісний характер цих угод, а ніж кількісний. Окремі дослідження щодо галузевих процесів злиття та поглиблення також відмічають підйом ринку та прогнозують подальше його зростання. Виокремлення галузевого аналізу свідчить про зростання кількості угод злиття та поглинання в таких секторах як фінанси, фармацевтика та енергетика. Аналіз глобального ринку злиттів і поглинань в умовах сьогодення дозволив виявити специфічні особливості його розвитку: зниження кількісного і вартісного обсягу угод; зміна галузевої структури і мотивації угод; зростання числа скасованих угод унаслідок відсутності достатнього обсягу власних коштів і важко доступність позикових коштів; зниження частки транскордонних злиттів і поглинань; активна участь держави в якості суб'єкта ринку корпоративного контролю; збільшення в загальній структурі операцій М&А злиттів, а не поглинань.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, транскордонні злиття та поглинання, М&А-угоди, трансконтинентальні угоди, сукупна вартість угод, галузевий розподіл злиттів і поглинань, світовий ринок М&А.

Pobochenko Lesia, Candidate of Economics, Associate Professor, National Aviation University, Kyiv, Ukraine

Modern trends in mergers and acquisitions in the global business environment

The article reviews the current state of trends in M&A processes in a global business environment. The volume dynamics and the number of M&A transactions, regional structure of M&A processes and top 15 countries in the process of M&A in the world. Major world M&A transactions and distribution industry mergers and acquisitions have been analyzed. The article is a study of current trends in the mergers and acquisitions in the global business environment. 2015 was a record for the number and the cost of M&A transactions, the amount of which totaled 4.3 trillion US Dollars or 48 124 transactions. As for 2016, the rate of growth of mergers and acquisitions slightly declined, but these agreements were of better qualitative nature, rather than quantitative. Some researches on industry mergers and acquisitions also noted the rise of the market and forecast further growth. Part of industry analysis shows the increase in the number of mergers and acquisitions in sectors such as finance, pharmaceuticals and energy. The analysis of global M&A market in today's conditions revealed the specific features of its development: reducing the quantity and value of the trades; changing sectoral structure and motivation of transactions; increased number of canceled contracts due to lack of sufficient own funds and difficult credit accessibility; reducing the proportion of cross-border mergers and acquisitions; active participation

of the state as an entity of the market for corporate control; an increase in the total M&A transactions is mergers not acquisitions.

Key words: multinationals, cross-border mergers and acquisitions, M & A-transactions, transcontinental agreement, the total value of transactions, distribution industry mergers and acquisitions, global market M & A.

Побоченко Леся Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный авиационный университет, Киев, Украина

Современные тенденции развития процессов слияния и поглощения в глобальной бизнес-среде

В статье рассмотрено современное состояние тенденций развития M&A процессов в глобальной бизнес-среде. Исследована динамика объемов и количества M&A-сделок, региональную структуру процессов M & A и топ – 15 стран в процессах M&A в мире. Проведен анализ основных M & A-сделок и отраслевое распределение слияний и поглощений в мире. Целью статьи является исследование современных тенденций развития процессов слияния и поглощения в глобальном бизнес-среде. 2015 г. стал рекордным как по количеству, так и по стоимости M&A-сделок, сумма которых за год насчитывала 4,3 трлн. долл. США, а количество – 48 124 сделки. Что касается 2016 г., то темпы роста сделок слияния и поглощения несколько сократились, но уже носили более качественный характер этих соглашений, нежели количественный. Некоторые исследования отраслевых процессов слияния и углубление также отмечают подъем рынка и прогнозируют дальнейший его рост. Выделение отраслевого анализа свидетельствует о росте количества сделок слияния и поглощения в таких секторах как финансы, фармацевтика и энергетика. Анализ глобального рынка слияний и поглощений в сегодняшних условиях позволил выявить специфические особенности его развития: снижение количественного и стоимостного объема сделок; изменение отраслевой структуры и мотивации сделок; рост числа отмененных сделок по причине отсутствия достаточного объема собственных средств и труднодоступность заемных средств; снижение доли трансграничных слияний и поглощений; активное участие государства в качестве субъекта рынка корпоративного контроля; увеличение в общей структуре операций M&A слияний, а не поглощений.

Ключевые слова: транснациональные корпорации, трансграничные слияния и поглощения, M&A-сделки, трансконтинентальные соглашения, совокупная стоимость сделок, отраслевое распределение слияний и поглощений, мировой рынок M&A.

Вступ. В умовах сьогодення ТНК займають особливе місце у світовій економіці. Стратегія транснаціональних корпорацій проявляється прагненням до розширення своєї діяльності. Відповідно базою для розширення діяльності ТНК, покращення їх конкурентних позицій у світовому масштабі в цілому, завоювання нових ринків є інвестиційна діяльність ТНК на основі укладення M&A-угод.

Транскордонні злиття та поглинання являють собою один із найшвидших шляхів забезпечення зростання компаній та створення передумов для нових організаційних форм ТНК. Необхідність глибоких досліджень процесів злиттів і поглинань викликана зростанням динаміки M&A, які відмічаються в останні роки, залучення до цих процесів якомога більшої кількості країн та їх вплив на економіку країн-учасниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції процесів злиття та поглинання в контексті інтернаціоналізації та міжнародної економічної інтеграції досліджуються в роботах вітчизняних вчених-економістів: О. Білоруса, В. Будкіна, В. Вергуна, Д. Кір'якова, А. Кредісова, В. Левківського, Д. Лук'яненка, А. Максименко, Т. Орехової, Б. Панасюка, О. Рогача, В. Рокочої, А. Румянцева, В. Сабадаш, С. Сіденко, О. Сльозко, Я. Столярчук, М. Табахарнюка, Н. Татаренко, А. Філіпенка, Т. Фролової та ін.

Разом із тим багато аспектів даної наукової проблеми залишається недостатньо розкритими та обґрунтованими. Злиття та поглинання компаній – це об’єктивна реальність, яку необхідно постійно досліджувати, аналізувати і робити відповідні висновки, що дозволить не повторювати помилки, які неодноразово відбувалися в минулому.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку процесів злиття та поглинання в глобальному бізнес-середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобальних трансформацій кожного дня повідомляється про чергове злиття чи поглинання серед великих компаній. На світовому ринку з’являються нові підприємства-гіганти внаслідок мега-угод в мільярди доларів, які укладаються в різних галузях бізнесу від авіавиробників, автомобільних концернів до гігантів техніки, хімічних підприємств та фінансових установ.

За даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings, 2015 р. побив рекорди за кількістю та вартістю M&A-угод, сума яких за рік налічувала 4,3 трлн. дол. США, а кількість – 48 124 угоди. Попереднім рекордним роком по здійсненню операцій по злиттю і поглинанням був 2007 р., де загальна сума угод за рік склала 4,14 трлн. дол. США, а кількість – 47 761 угоди [9].

Протягом дев’яти місяців 2016 р. глобальний обсяг M&A-угод становив 2,4 трлн. дол. США, що на 22 % менше в порівнянні з аналогічним періодом 2015 р.. Загалом були оголошені 32 551 угоди по всьому світу, що склало зниження на 3 % в порівнянні з аналогічним періодом 2015 р.

На рис. 1 наведено основні тенденції щодо кількості та вартості транскордонних злиттів та поглинань. Їх динаміка цілком повно відображає стан глобальної економіки та настрої ринку загалом [9].

Світові обсяги таких угод у 2015 р. були на 43,6 % вище, ніж у 2014 р., й наразі є найвищими з часів різкого зростання кількості угод, що спостерігалось перед глобальною фінансово-економічною кризою. За даними агентства Dealogic, кількість угод у 2015 р. склала 48 124 [10]. Очевидним є той факт, що збільшення обсягу угод після кожного падіння завжди перевищує рівень, який спостерігався до падіння.

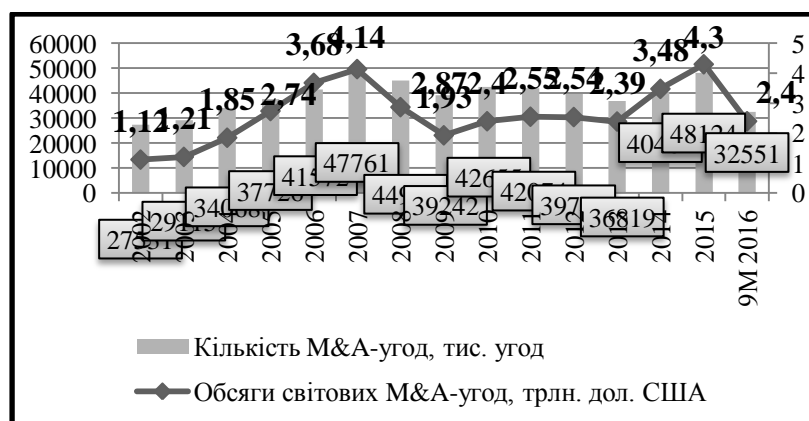

Рис. 1. Динаміка обсягів та кількості M&A-угодо світі в 2002–2016 рр. (трлн. дол США; %)

Примітка. Побудовано автором за даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings 2016

Світова фінансово-економічна криза негативно вплинула на процеси злиття та поглинання. Уже у 2009 р. їх вартість знизилася майже до рівня 2004 р. За період 2010–2013 рр. динаміка злиттів і поглинань мала стрибкоподібний характер, але все ж не досягла значень передкризового періоду розвитку світової економіки. Тривала криза Єврозони та загроза «фінансового обвалу» в США, а також спад у темпах зростання країн, що розвиваються, утримували компанії від активних дій щодо укладання угод зі злиття та поглинання [9]. Як наслідок, у 2013 р. світова активність на

ринку злиттів і поглинань знизилася у порівнянні з попереднім роком операцій стало менше на 8 %, їх загальна вартість зменшилась на 4 %.

Лише у 2014 р. починається активне нарощування злиттів і поглинань у світовій економіці, розширення інвестиційних вкладень у різні галузі. За оцінками обсяг угод у 2014 р. склав близько 3,5 трлн. дол. США. Наступний рік характеризувався ще вищими темпами зростання.

Трансконтинентальні угоди стали відмінною рисою нової хвилі на ринку злиття і поглинання. Обсяг трансконтинентальних угод протягом 2015 р. сягнув понад 1 трлн. дол. США. Третина таких угод припала на коридор між Північною Америкою та Європою. Почали з'являтися нові коридори між Азією і Європою, зокрема Китаєм та Японією [9].

Щодо регіонального розподілу ринку М&А, то потрібно відмітити, що американський регіон є найбільш цільовим і становить 52,6 % від глобального обсягу угод протягом дев'яти місяців 2016 р. Також, важливий внесок у розвиток ринку злиттів та поглинань роблять компанії з країн, що розвиваються, а особливо Азійсько-Тихоокеанського регіону, де вартісна частка таких угод стабільно зростає і становить 26,6 % від їх загального обсягу. Регіон ЕМЕА (Європа, Близький Схід і Африка) на третьому з часткою в 20,8 %. Найменшою популярністю стратегії злиття та поглинання користуються у ТНК, які працюють у країнах Африки та Латинської Америки [9] (рис. 2):

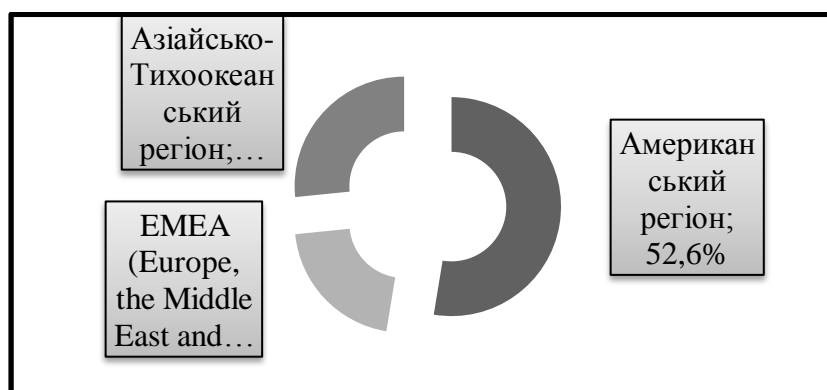

Рис. 2. Регіональна структура процесів М&А у світі за 9 місяців 2016 р. (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings 2016

За результати прогнозних досліджень аналітичної компанії Dealogic, яка фіксує світові угоди в сфері бізнесу, світовий ринок М&А (mergers&acquisitions – злиття і поглинання) в 2016 р. «зменшив обороти» на 24 %. Протягом 2016 р. загальна сума в рамках підписаних контрактів дорівнює близько 2,5 трлн. дол. США [8].

Стабільно великі гравці на світовому ринку зберегли свій прибуток і змогли успішно наблизитися до завершення бізнес-року. Наприклад, показники ринку М&А США в обсязі близько 1,12 трлн. дол. США отримали першість у глобальному рейтингу [9].

Китай і Японія, націлені на активну співпрацю зі Сполученими Штатами Америки, також зайняли топові позиції. На успіхах європейського бізнесу відобразилися коливання, пов'язані з виходом Великобританії зі складу ЄС.

Сучасний етап світового ринку М&А має низку певних нових характерних рис:

а) злиття в основному відбуваються в сильно монополізованих галузях і в значно більших обсягах;

б) компаніями-ініціаторами М&А стали приватні, колективні, суверенні фонди або великі корпорації країн постачальників сировини на світовий ринок і власники дешевої робочої сили (компанії з країн Близького Сходу, Росії, Індії та Китаю);

в) у ході світової фінансової кризи з'являється велика кількість об'єктів для злиттів і поглинань, у вигляді компаній, ринкова вартість яких різко знизилася, тобто багато компаній набувають справедливую (не завищену) ціну;

г) усе частіше формуються альянси для здійснення міжнародних угод М&А [8].

Незважаючи на значне зростання угод М&А в усьому світі, США на сьогоднішній день все ще продовжує залишатися лідером за кількістю і вартістю здійснюваних операцій М&А (1,118 трлн. дол. США за 9 місяців 2016 р.). На другому місці КНР з обсягом 351,7 млрд. дол. США. На третьому місці в цьогорічному рейтингу Великобританія з 128 млрд. дол. США [9].

Також, у першу п'ятірку входять країни: Гонконг та Канада. На шостому місці – Японія, а за ними Швейцарія, Франція, Австралія, Південна Корея, Індія, Німеччина, Іспанія, Італія та Бразилія.

Лідером серед країн за показником сукупної вартості угод по злиттю і поглинанню стали США: на цю країну припало понад 50 % від загальної вартості угод на глобальному ринку, що обумовлено традиційно високою діловою активністю американських компаній і високим курсом долара.

У цілому на ринку в рівній мірі були представлені компанії з країн Північної Америки (США і Канада), Європи (Великобританія, Франція, Швейцарія) і Азії (Китай, Гонконг, Південна Корея і Японія) [9] (рис. 3):

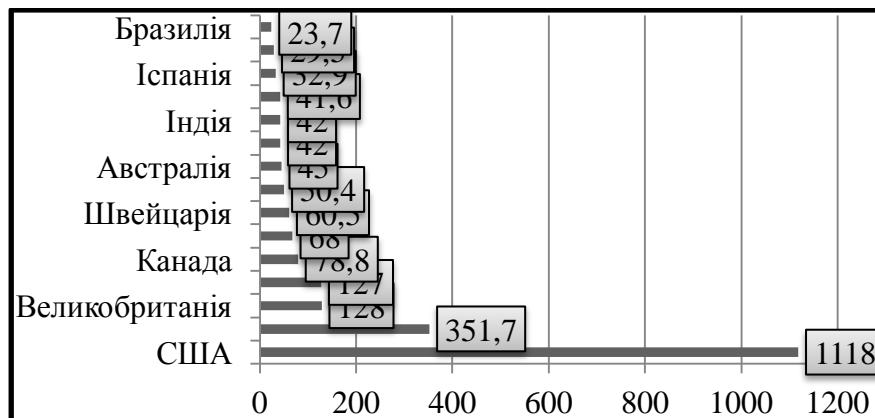

Рис. 3. Топ -15 країн у процесах М&А у світі за 9 місяців 2016 р. (млрд. дол. США)

Примітка. Побудовано автором за даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings 2016

Експансіоністська політика ТНК через злиття та поглинання на сучасному етапі стає все більш активною. Об'єднуючись і поглинаючи одна одну, компанії концентрують у своїх руках економічну владу, здійснюють вплив на розвиток окремих ринків та на економічну політику окремих держав. Зростання рівня транскордонної співпраці у 2015 р. свідчить про явне пожвавлення світового ринку злиттів та поглинань. Як зазначається у звіті компанії Deloitte, транснаціональні корпорації як головні «гравці переглянули структуру інвестиційних портфелів і почали шукати вигідні можливості для зростання» [10].

Слід зазначити, що інтерес компаній до угод злиття та поглинання підвищили також поліпшення фінансового стану компаній, ліквідність боргового ринку і вигідні процентні ставки. Пожвавлення процесів злиття та поглинання можна пов'язати з поліпшенням економічної ситуації в розвинених країнах, переорієнтацією великих компаній на політику експансії, а також активізація діяльності компаній країн, що розвиваються.

Історія розвитку процесів злиття та поглинання бере свій початок з кінця XIX ст., коли невеликі компанії, маючи незначну частку ринку, об'єднувалися шляхом утворення великих компаній, здатних конкурувати з ринковими домінорами. Звичайно, процеси злиття та поглинання, які мають місце в сучасних умовах, не порівнянні з минулими. Нині зростання

вартості угод та їх кількості свідчать про те, що стратегії злиття та поглинання активно впроваджуються ТНК для розвитку та розширення свого виробництва. Це найпоширеніша форма прямих іноземних інвестицій і водночас важлива стратегія розвитку ТНК, що гарантує їм успішне функціонування в умовах національної та міжнародної конкуренції, забезпечує захист інтересів компаній та зміцнення їх конкурентних позицій [10].

Частка мега-угод, вартість яких перевищує 1 млрд. дол. США, у сукупній вартості угод у 2007 р. складала близько 66 %, тоді як сьогодні цей показник не перевищує 45 %. Найбільші М&А-угоди укладаються у таких секторах як медіа, енергетика, фінанси, медицина і фармацевтика, телекомунікації.

Найбільш вражаючою особливістю М&А в 2015 р. була кількість дуже великих угод – 57 на загальну суму понад 10 млрд. дол. США. Це можна порівняти з 39 в 2007 і 50 в 2006 р. Також дев'ять угод було оголошено в 2015 р. на суму понад 50 млрд. дол. США [13].

За даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings, протягом дев'яти місяців 2016 р. загальна кількість М&А-угод у світі становила 32 551. Середній розмір угоди складав 83,4 млн. дол. США. З них 65 були угоди, значення яких більше 5 млрд. дол. США, а їх сукупна вартість на 40 % більша в порівнянні з дев'ятьма місяцями 2015 р. [9].

Угоди за участю США становлять 1,11 млрд. дол. США глобальної активності, що представляє собою скорочення на 20,1 % в порівнянні з аналогічним періодом 2015 р. Угоди з участю компаній, що базуються в Канаді збільшилися на 30,9 % за обсягом з аналогічним періодом 2015р. до 254 млрд. дол. США. Компанія EnbridgeInc оголосила про придбання про Spectra Energy Corp за 42,8 млрд. дол. США, що стало найбільшою угодою для регіону в енергетичному секторі.

У табл. 1 представлено найбільші угоди, що були укладені протягом дев'яти місяців 2016 р. [14]:

Таблиця 1

Основні М&А-угоди у світі за 9 місяців 2016 р.

Дата угоди	Об'єкт угоди	Покупець	Загальна вартість (млрд. дол. США)
18.05.2016	Monsanto Co	Bayer AG	65,696
03.02.2016	Syngenta AG	China National Chemical Corp	46,312
06.09.2016	Spectra Energy Corp	Enbridge Inc	42,818
11.01.2016	Baxalta Inc	Shire PLC	35,563
18.07.2016	ARM Holdings PLC	SoftBank Group Corp	30,125

Примітка. Складено автором за даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings 2016

Топ-консультантом за досліджуваний період стала компанія White&CaseLLP, за допомогою якої відбулося 196 угод загальною вартістю 379,6 млрд. дол. США та середнім розміром угоди 1,9 млрд. дол. США [11].

За даними глобальної організації Ernst&Young 2015 найбільш активна галузь злиттів і поглинань в 2015 р. – договори у сфері охорони здоров'я, де кількість угод збільшилася на 50 % і склала 340 млрд. дол. США, через високий інтерес інвесторів до розробки нових препаратів і сучасних способів діагностики різних захворювань. Відзначилася і нафтова сфера, де кількість угод подвоїлася і склала 264 млрд. дол. США, угоди у сфері техніки на 247 млрд. дол. США, зростання на 69 %, в телекомунікаційному секторі на 211 млрд. дол. США, зростання на 13 % [11].

Щодо 9 місяців 2016 р., то галузевий розподіл злиттів та поглинань у світі майже не змінився, крім того, що фінансовий сектор знову став займати лідируючі позиції з часткою 20,3 %. Додав сектор циклічних споживчих товарів (послуг) до 11 %, технологічний – до 10,2 %, а частка

сировинного сектору збільшилася у 2 рази і становить 10,1%. Також зменшилася частка телекомунікацій та енергетики до 8,3% та 8% відповідно [9] (рис. 4.):

Рис. 4. Галузевий розподіл злиттів і поглинань у світі за 9 місяців 2016 рр. (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Bloomberg Global Legal Advisory Mergers & Acquisitions Rankings 2016

Згідно з даними компанії Ernst&Young, у пер. пол. 2016 р., незважаючи на високий рівень волатильності на світовому ринку капіталів та невизначеність економічного зростання, кількість глобальних угод М&А суттєво не зменшилася. При цьому угоди у сфері цифрових технологій активізують ринок злиттів і поглинань. Відповідно до дослідження компанії ЕУ «Економіка в епоху цифрових технологій» (Digital Deal Economy), яке базується на опитуванні понад 600 керівників компаній нетехнологічної сфери, дев'ять з 10 фірм у всьому світі спостерігають зростання конкуренції з боку компаній, які освоїли цифрові технології [11].

Розглядаючи перспективи розвитку угод М&А на глобальному рівні, дослідження також виявило, що майже дві третини керівників (67%) планують вкладати гроші у діджитал в найближчі два роки та застосовувати нові технології для перетворення свого бізнесу.

Згідно з результатами дослідження, керівники визнають, що цифрові перетворення впливають на всі аспекти їх бізнесу. Вони також знають, що конкурентне середовище швидко змінюється, оскільки бар'єри для входу розмиваються новими технологіями.

Тенденція, за якої компанії нетехнологічної сфери інвестують в активи в технологічному секторі, продовжилася і в першій половині 2016 р.: бізнес використовує діджитал для прискорення темпів свого зростання.

Альянси також стають дедалі більш привабливим рішенням і розглядаються на рівні з угодами поглинання, а подекуди навіть заміщують їх, оскільки компанії шукають нові можливості. Згідно з дослідженням ЕУ, третина керівників планує створити альянси і партнерства у найближчі два роки. Майже 90% керівників посилили діджитал складову у своїх стратегіях управління капіталом, для них придбання інноваційних активів стає більш привабливим напрямом діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Окремі дослідження щодо галузевих процесів злиття та поглиблення відмічають підйом ринку та прогнозують подальше його зростання. Виокремлення галузевого аналізу свідчить про зростання кількості угод злиття та поглинання в таких секторах як фінанси, фармацевтика та енергетика. Також спостерігається активність у сфері послуг, хімічній промисловості, телекомунікаційному секторі.

Галузеві особливості М&А-угод визначають напрям діяльності ТНК, їх стратегічне позиціонування в цих галузях. Географія таких угод стає все більш залежною від активності в цій сфері країн, що розвиваються. Стабільно (навіть у кризовий період) зростає вартісна частка їх М&А-активності із 9% (2004) до майже 26% від світового обсягу угод (2015).

Аналіз глобального ринку злиттів і поглинань в умовах сьогодення дозволив виявити специфічні особливості його розвитку: зниження кількісного і вартісного обсягу угод; зміна галузевої структури і мотивації угод; зростання числа скасованих угод унаслідок відсутності достатнього обсягу власних коштів і важкодоступність позикових коштів; зниження частки транскордонних злиттів і поглинань; активна участь держави в якості суб'єкта ринку корпоративного контролю; збільшення в загальній структурі операцій M&A злиттів, а не поглинань.

Список використаних джерел:

1. Кір'яков Д. І. Управління процесом міжнародних злиттів та поглинань у глобальному бізнесі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / Кір'яков Д. І.; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – Київ, 2015. – 22 с.
2. Левківський В. М. Злиття та поглинання в стратегії зарубіжної експансії ТНК / В. М. Левківський // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 2 (6). – С. 9–15.
3. Лимонова Е. М. Моніторинг сучасних тенденцій процесів злиття та поглинання ТНК / Е. М. Лимонова // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 306–313.
4. Максименко А. В. Тенденції та стратегічні мотиви злиття і поглинання міжнародних корпорацій / А. В. Максименко // Економічний часопис-XXI. – 2013. – Вип. 9/10 (1). – С. 11–14.
5. Сабадаш В. В. Ринки злиттів і поглинань: стан, проблеми функціонування і тенденції розвитку / В. В. Сабадаш, Д. А. Гонтар // Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 4. – С. 127–138.
6. Сіденко С. Стратегія тактика міжнародних злиттів і поглинань / С. Сіденко, Д. Кір'яков // Міжнародна економічна політика. – 2012. – № 1/2. – С. 55–82.
7. Фролова Т. О. Глобалізаційні тенденції розвитку процесів злиття та поглинання у світовій економіці / Т. О. Фролова // Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 18. – С. 29–35.
8. Biggest Mergers and Acquisitions of 2015 [Electronic resource]. – Access: <http://investorplace.com/2015/12/2015-mergersandacquisitions>. – Last access: 12.02.2017. – Title from the screen.
9. Bloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://data.bloomberglp.com/professiBloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016.pdf>. – Last access: 15.02.2017. – Title from the screen.
10. Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-1st-3Q2016_NEW [Electronic resource]. – Mode of access: https://data.bloomberglp.com/Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-1st-3Q2016_NEW1.pdf. – Last access: 15.02.2017. – Title from the screen.
11. EY-global-ipo-trends-2016q3 [Electronic resource]. – Mode of access: [http://www.ey.com/Publication/EY-global-ipo-trends-2016q3/\\$FILE/EY-global-ipo-trends-2016q3.pdf](http://www.ey.com/Publication/EY-global-ipo-trends-2016q3/$FILE/EY-global-ipo-trends-2016q3.pdf). – Last access: 18.02.2017. – Title from the screen.

References:

1. Kiriakov, D.I. (2015). *Management of the International Mergers and Acquisitions Process in the Global Business*. С Ed. Kyiv National Economic University named after V. Hetman.
2. Levkivskiy, V.M. (2016). Mergers and acquisitions in the strategy of TNC foreign expansion. *Naukovyi visnyk Polissia [Scientific Bulletin of Polissia]*, no. 2 (6), pp. 9–15.
3. Lymonova, E.M. (2014). Monitoring of current trends of TNC's mergers and acquisitions. *Ekonomichnyi nobelivskiy Visnyk [Nobel Economic Bulletin]*, no. 1 (7), pp. 306–313.
4. Maksymenko, A.V. (2013). Trends and strategic motives for mergers and acquisitions of international corporations. *Ekonomichnyi chasopys-XXI [Economic Annals-XXI]*, Issue 9–10 (1), pp. 11–14.

5. Sabadash, V.V. (2015). Mergers and acquisitions markets: state, functioning problems, and development trends. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky [Mechanism of Economic Regulation]*, no. 4, pp. 127–138.

6. Sidenko, S., Kiriakov, D. (2012). Strategy tactics of international mergers and acquisitions. *Mizhnarodna ekonomichna polityka [International Economic Policy]*, no. 1–2, pp. 55–82.

7. Frolova, T.O. (2014). Globalization trends in the development of mergers and acquisitions in the global economy. *Ekonomichna nauka. Investysii: praktyka ta dosvid [Economics. Investments: practice and experience]*, no. 18, pp. 29–35.

8. *Biggest Mergers and Acquisitions of 2015* [online] Available at: <http://investorplace.com/2015/12/2015-mergersandacquisitions>. [Accessed 12 February 2017]. Title from the screen.

9. *Bloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016* [online] Available at: <https://data.bloomberglp.com/professiBloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2016.pdf>. [Accessed 15 February 2017]. Title from the screen.

10. *Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-1st-3Q2016_NEW* [online] Available at: https://data.bloomberglp.com/Bloomberg-Global-MA-Financial-Rankings-1st-3Q2016_NEW1.pdf. [Accessed 15 February 2017]. Title from the screen.

11. *EY-global-ipo-trends-2016q3* [online] Available at: [http://www.ey.com/Publication/EY-global-ipo-trends-2016q3/\\$FILE/EY-global-ipo-trends-2016q3.pdf](http://www.ey.com/Publication/EY-global-ipo-trends-2016q3/$FILE/EY-global-ipo-trends-2016q3.pdf). [Accessed 18 February 2017]. Title from the screen.